

ကျောင်းကျန်းမာရေးဗဟိုကော်မတီအစည်းအဝေး (၁/၂၀၁၈) တွင်
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်း ကောက်နုတ်ချက်

ရုံးအမှတ်(၄)၊ နေပြည်တော်

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၆)ရက်

- ယနေ့ကျင်းပပြုလုပ်တဲ့ ပထမအကြိမ် ကျောင်းကျန်းမာရေးဗဟိုကော်မတီအစည်းအဝေးဟာ အလွန်အရေးကြီးတဲ့ အစည်းအဝေးဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီးကိုယ်တိုင် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ(၈)ရက်နေ့မှာ နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် (၂၁/၂၀၁၈)နဲ့ ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးခဲ့တဲ့ ဒီဗဟိုကော်မတီဝင်များရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။
- ကျွန်တော် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှာ စတင်တာဝန်ယူစဉ်ကတည်းက 3 top priorities သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။ ကျောင်းကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းဟာ ဦးစားပေးလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အခြားဦးစားပေးလုပ်ငန်း (၂)ခုကတော့ ကျန်းမာရေးအသိပညာမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် သူနာပြု/သားဖွားဆရာမများကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကျောင်းကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းကို အဓိကဦးစားပေးလုပ်ငန်းတစ်ရပ်အနေနဲ့ အလေးထားလုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါတယ်။
- ပထမဦးဆုံး ဒီဗဟိုကော်မတီမှာပါတဲ့ အဖွဲ့ဝင်တွေကိုကြည့်ရင် ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနဘက်မှ ကော်မတီဝင်တွေ၊ ပညာရေးဘက်က ဆရာမတွေ၊ parent and teacher association ၊ အခြားဝန်ကြီးဌာနများနဲ့ လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းတွေက ကိုယ်စားလှယ်တွေ ပါဝင်နေတာကို တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကော်မတီ member တွေ ပါဝင်တာကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဒီကော်မတီရဲ့ လုပ်ငန်းများကို multiprong approach နဲ့သွားရမယ်၊ လုပ်ရမယ်ဆိုတာကို ညွှန်ပြနေတဲ့အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။
- ကော်မတီက ချပေးတဲ့လုပ်ငန်းများလုပ်ခြင်းဟာ တကယ်ထိရောက်သလား၊ အချိန်ကုန်၊ ငွေကုန်ပြီး မထိရောက်ဘူးလား၊ သုတေသနလုပ်ရပါမယ်။ ကျောင်းကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး implementation research လုပ်ပေးပါ။ ဒီလိုလုပ်တဲ့အခါမှာ ဆေးသုတေသနဦးစီးဌာန၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနတို့က member တွေ လုပ်ပေးပါမယ်။ လုပ်ငန်းစဉ်(၁)ခုကိုလုပ်လို့ ကျပ်(၁)သိန်းကုန်ရင် ကျပ်(၁)သိန်းနှင့်ညီမျှသော အကျိုးရှိရဲ့လား၊

ကျပ်(၁)သိန်းကို အခြားပုံစံနဲ့လုပ်လို့ရှိရင် ဘယ်လောက်အကျိုးရှိမယ်ဆိုတာကို သုတေသန လုပ်ပေးစေလိုပါတယ်။

- ကော်မတီမှာပါတဲ့ အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနသည် အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ ကျောင်းဈေးဆိုင်မှာ ရောင်းတာတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သူတို့ကပံ့ပိုးပေးရပါမယ်။ အားကစား နှင့်ကာယပညာဦးစီးဌာနဟာလည်း အရေးကြီးပါတယ်။ ကျန်းမာဖို့ဆိုရင် အားကစားလုပ်ဖို့လိုပါတယ်။
- မြန်မာနိုင်ငံကြက်ခြေနီအသင်းအနေနဲ့လည်း ကျောင်းတွေမှာ အခြေခံကြက်ခြေနီ၊ ရှေးဦးသူနာ ပြုစုနည်းတွေကို သင်ပေးရပါမယ်။ ဘယ်လိုလုပ်မလဲဆိုတာကို ကျောင်းကျန်းမာရေးစီမံချက် မန်နေဂျာ၊ ပညာရေးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်နှင့် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တို့နဲ့ တိုင်ပင် ရပါမယ်။ တစ်နိုင်ငံလုံးမှာကျောင်းတွေက အလွန်များတဲ့အတွက် systematically phase by phase. Step by step လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- Member အကုန်လုံးဟာ အရေးကြီးပြီး အရေးပါပါတယ်။ အဲဒီကော်မတီအနေနဲ့ member တွေ မလုံလောက်ပါဘူး။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်မှာရှိတဲ့ state and region government တွေနဲ့ social minister တွေ ပါရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- တိုင်းဒေသကြီးနဲ့ပြည်နယ်အလိုက် civic organization တွေ local NGO တွေပါရမယ်။ ဗဟို ကော်မတီဝင်ရဲ့ terms of reference ကိုကြည့်လိုက်ရင် (က) မှ (င) ထိရှိပြီး နည်းနည်းလေးပဲ၊ ဒါပေမယ့် very strategic and holistic ဖြစ်တာကို တွေ့ရပါတယ်။
- ဒါပေမယ့် တိုင်းဒေသကြီးနဲ့ပြည်နယ်မှာရှိတဲ့ ကော်မတီတွေရဲ့ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့ လုပ်ငန်းတာဝန်တွေ ရှိပါတယ်။ တိုင်းဒေသကြီးနဲ့ပြည်နယ်အလိုက်၊ မြို့နယ်အလိုက် ပြင်သင့်ရင်ပြင်ပါ။ အဲဒီမှာရှိတဲ့ terms of reference ကို priority ခွဲပြီးလုပ်ပါ။ စဉ်းစားပါ။ အဲဒီလိုလုပ်မှသာလျှင် ဒီကော်မတီ တွေက ဝိပိပြင်ပြင်လုပ်ဆောင်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဗဟိုကော်မတီရဲ့ လုပ်ငန်းတာဝန်နံပါတ်(၁)က ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းဖြစ်ပြီး degree of success of this committee သည် ဒီပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းပေါ်မှာ မူတည်နေပါတယ်။ ဘယ်လိုပေါင်းစပ် ညှိနှိုင်းမလဲဆိုတာကို ဒီနေ့အစည်းအဝေးအပြင်၊ ဆက်လက်ပြီးကျင်းပမယ့် နောက်အစည်း အဝေးတွေ ဆွေးနွေးလို့ရပါတယ်။

- ကျောင်းတွေမှာရှိတဲ့ big cohort ကျောင်းသားတွေဟာ big group of healthy population ဖြစ်လာမယ်ဆိုရင် non-communicable diseases တွေမဖြစ်တော့ဘူး။ ဆေးလိပ်၊ အရက် မသောက်တော့ဘူး၊ ကွမ်းမစားတော့ဘူး။ ဒီကျောင်းကျန်းမာရေးမှာ အားဖြည့်ရင် ဖြည့်သလောက် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ သွေးတိုးတို့ ဆီးချိုတို့ ဖြစ်ပွားမှုတော်တော်လျော့သွားပါမယ်။ ကျောင်းသား များဟာ ကျန်းမာတဲ့အတွက် quality of life ရှိမယ်၊ life expectancy တက်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျောင်းသားတွေက peer group ဖြစ်တဲ့အတွက် ကျောင်းကနေအိမ်ပြန်သွားရင် သူတို့မိဘတွေ ကိုပြန်ပြောမယ်။ ကျောင်းမှာတော့ ဘာလုပ်ရမယ်၊ ဘာမလုပ်ရဘူး၊ ဘာမစားသင့်ဘူး အကုန် ပြောပါမယ်။ ကျောင်းသားကနေတဆင့် မိဘအပြင် ဦးလေး၊ အဒေါ်၊ ဆွေမျိုးတွေကို ပြန်ပြော နိုင်ပါမယ်။ အဖေ၊ အမေကိုပြောနိုင်တဲ့ ကျန်းမာရေးဗဟုသုတပြည့်စုံတဲ့ ကျောင်းသားများဖြစ် လာစေဖို့ ကျောင်းကျန်းမာရေးနဲ့ ပညာရေးက ဆရာ၊ ဆရာမများက ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ပေးဖို့ လိုပါတယ်။
- ကျောင်းကျန်းမာရေးမှာ အဓိကအချက်က principle of healthy living ပဲဖြစ်ပြီး အားလုံးက ဝိုင်းဝန်းစဉ်းစားပေးကြပါ။ မိဘဆရာအသင်းတွေကို ကျောင်းကျန်းမာရေးမှာ ဘယ်လိုပါမလဲ၊ ဘယ်လိုပါသင့်သလဲဆိုတာကို ပညာရေးဘက်က စဉ်းစားပေးစေလိုပါတယ်။
- Exercise is medicine ဆိုတဲ့ concept နှင့် principle တွေကို ကျောင်းသားတွေသိလာအောင် လုပ်ရပါမယ်။ ဒါတွေကို အားကစားနှင့်ကာယပညာဦးစီးဌာနက လုပ်နေပါတယ်၊ exercise အားကစားကို ကျောင်း curriculum ထဲမှာ ပါစေချင်ပါတယ်။
- နောက်နှစ်တွေမှာ အားကစားနှင့်ကာယပညာဦးစီးဌာနအတွက် budget တိုးတောင်းပြီး table tennis, basketball, volley ball, badminton အားကစားနည်းများအတွက် ဝိုက်၊ ဘောလုံး၊ ဘက်တံ၊ table tennis ခုံများဝယ်ယူပြီး ကျောင်းတွေကိုထောက်ပံ့ပေးသွားဖို့ စီစဉ်ထားပါတယ်။
- ကော်မတီ member များက gate keeper နဲ့ prime mover တွေဖြစ်ပါတယ်၊ gate keeper ဆိုတာ စောင့်ရှောက်သူ၊ prime mover ဆိုတာကစပြီး initiative လုပ်တဲ့သူဖြစ်ပြီး central committee က အလွန်ပဲအရေးကြီးပါတယ်။ Objective နှင့် တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ် district တွေကို ဘယ်လိုပံ့ပိုးမယ်ဆိုတာကို ဆွေးနွေးမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ကျန်းမာရေးအဆင့်မြင့် ကျောင်းလုပ်ငန်းစဉ် (၉)ရပ်ရှိပါတယ်။ (၁) ကျန်းမာရေးအဆင့်မြင့်တင် ရေး၊ (၂) ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေး၊ (၃) ရောဂါကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်း၊ (၄) ကျောင်းတွင်

အာဟာရဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အစားအစာဘေးအန္တရာယ်ကင်းစေရေးလုပ်ငန်း၊ (၅) ကျောင်းကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်း၊ (၆) ပြည်သူ့လူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ကျောင်းမှ ပြည်သူ့အတွင်းသို့ မူမှန်လူနေမှုဘဝပုံစံများ ရောက်ရှိရေးလုပ်ငန်း၊ (၇) နှစ်သိမ့်ပညာပေးဆွေးနွေးခြင်းနှင့် လူမှုပံ့ပိုးမှုလုပ်ငန်း၊ (၈) သင်တန်းနှင့်သုတေသနလုပ်ငန်းနှင့် (၉) ကာယနှင့်အားကစားလုပ်ငန်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။

- ကော်မတီ၏ main objective သည်ကျောင်းသားများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော လူနေမှုပုံစံများရရှိအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဗဟိုကော်မတီ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ကော်မတီ၊ ခရိုင်ကော်မတီ၊ မြို့နယ်ကော်မတီ၊ ကျောင်းကော်မတီတွေရှိပါတယ်။ ဒီကော်မတီ (၅)ခုက အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်မှုရှိရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- ဥပမာ- ရှမ်းပြည်နယ်မှာ dashboard တစ်ခု၊ website တစ်ခုလုပ်ထားပြီး၊ ကျောင်းကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းများထည့်လိုက်ရင် ကရင်ပြည်နယ်ကလည်း ရှမ်းပြည်နယ်က ကျောင်းတွေမှာ ဘယ်လိုလုပ်နေပြီဆိုတာကိုသိပါမယ်။ ပဲခူးတိုင်းကလည်း ကရင်ပြည်နယ်ကကျောင်းတွေမှာ ဘာတွေလုပ်နေလဲသိပါမယ်။ အခြားတိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်တွေကလည်း သိပါမယ်။ တစ်ကျောင်းနှင့်တစ်ကျောင်း အတုယူရပါမယ်၊ healthy competition ဖြစ်အောင် လုပ်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။
- နောက်တစ်ချက်က ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်တိုင်ပင်ပြီး ကျောင်းကျန်းမာရေး အကောင်းဆုံးလုပ်နိုင်သော ကျောင်းတွေကို ဆုပေးပါမယ်။ ကျောင်းကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းမှာ အဓိကအရေးကြီးဆုံး ကဏ္ဍ(၂)ခုကတော့ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနပဲ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကျောင်းကျန်းမာရေးကော်မတီတွေ ဖွဲ့ပြီးရင် ဘာတွေလုပ်မလဲဆိုတာကို စာအုပ်ထုတ်ထားပြီး internet မှာ dashboard လို virtual book မျိုးလုပ်ထားကာ ဘာလုပ်သင့်တယ်၊ ဘာလုပ်မယ်ဆိုတာကို option တွေပေးထားပါမယ်။ ဒါကိုကြည့်ပြီး တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အသီးသီးရှိ ကျောင်းများက စဉ်းစားရွေးချယ်ပြီး လုပ်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- Standardized Health Messages စာအုပ်ကဲ့သို့ School Specific Standardized Health Messages စာအုပ် ပညာရေးနှင့်ပေါင်းပြီး လုပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။
- အမျိုးသားကျန်းမာရေးစီမံကိန်း (၂၀၁၇-၂၀၂၁) မှာလည်း ကျောင်းကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘယ်လိုပံ့ပိုးပေးမယ်ဆိုတာကို စဉ်းစားပါမယ်။ Unicef, WHO biennial workplan budget

တွေမှာ School Health နဲ့ပတ်သက်ပြီး အဓိကကျတဲ့လုပ်ငန်းတွေ လုပ်နိုင်အောင် ထည့်ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျောင်းဆိုတဲ့နေရာမှာ တက္ကသိုလ်တွေလည်းပါသင့်ပြီး နိုင်ငံခြားက တက္ကသိုလ် မှာလည်း School Health ဆိုတာရှိပါတယ်။

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနက ဦးဆောင်ရေးဆွဲထားတဲ့ ကျောင်းကျန်းမာရေးမဟာ ဗျူဟာ (၂၀၁၇-၂၀၁၈) မှာလည်း ဘာကိုဦးစားပေးပြီးလုပ်မယ်ဆိုတာကို ဆွေးနွေးနိုင်ဖို့အတွက် ဗဟိုကော်မတီဝင်များ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ကော်မတီဝင်များကို ဖြန့်ဝေထားဖို့လိုပါတယ်။
- မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာတွေဟာလည်း ပြောင်းသင့်ရင် ပြောင်းရမယ်။ အဖွဲ့ဝင်တွေက ဘယ်လိုလုပ်သင့်တယ်ဆိုကို ဝိုင်းဝန်းအကြံပြု ဆွေးနွေးပေးကြပါ။ ဆွေးနွေးအကြံပေးမှုကို တန်ဖိုးထားပါတယ်လို့ ပြောကြားလိုပါတယ်။

အခမ်းအနားတက်ရောက်သူများစာရင်း -

- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး
- ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ
- ကျောင်းကျန်းမာရေးဗဟိုကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် ဗဟိုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ စီမံချက်မန်နေဂျာများနှင့် တာဝန်ရှိသူများ

(ဤမိန့်ခွန်းသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ လက်ရေးမူမှ ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။)